© О. Р. Голубник

Отримано: 31 травня 2026 р.

Прорецензовано: 02 червня 2026 р.

Прийнято до друку: 03 червня 2026 р.

Дата публікації: 24 червня 2026 р.

email: olga.holubnyk@lnu.edu.ua

ORCID-ідентифікатор: https://orcid.org/0000-0003-1211-4614

DOI: http://doi.org/10.25264/2311-5149-2026-41(69)-26-32

Голубник О. Р. Концептуальні підходи до інтегрального оцінювання добробуту населення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Економіка».* Острог : Вид-во НаУОА, червень 2026. № 41(69). С. 26–32.

УДК: 330.59

JEL-класифікація: I31, D60, C43

Голубник Ольга Романівна,
кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри інформаційних систем у менеджменті
Львівського національного університету імені Івана Франка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕГРАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

У статті досліджено еволюцію наукових підходів до оцінювання добробуту населення та проаналізовано основні інтегральні показники, що використовуються для його вимірювання. Розглянуто хронологію їх формування, структурні складові, переваги та обмеження. Обґрунтовано доцільність застосування комплексного соціально-економічного підходу, який поєднує об'єктивні та суб'єктивні індикатори добробуту. Визначено доцільність використання методів нечіткої логіки та сучасних інформаційних технологій для побудови інтегральних оцінок добробуту населення України.

Ключові слова: *добробут населення, суспільний добробут, якість життя, інтегральні показники добробуту, оцінювання, соціально-економічний добробут.*

Olha Holubnyk,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Information Systems in Management,
Ivan Franko National University of Lviv

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE INTEGRATED ASSESSMENT OF POPULATION WELFARE

The article examines the evolution of approaches to assessing population welfare and analyzes the main composite indicators used for its measurement. The study investigates the chronology of generalized welfare indicators, analyzes their structural components, and identifies the advantages and limitations of existing methodological approaches. Economic thought has shifted the interpretation of welfare from a narrow focus on income and economic growth to a multidimensional category encompassing economic, social, demographic, environmental, and institutional aspects.

The paper reviews international approaches to measuring welfare, including objective indicators of living conditions, subjective assessments of life satisfaction, and integrated models. Analyzing widely used composite welfare indicators reveals their limitations in reflecting actual standards of living. Because economic metrics alone fail to account for the social and qualitative dimensions of human well-being, particular attention is paid to contemporary frameworks that combine material and non-material dimensions to assess the quality of life.

The study substantiates a socio-economic approach that incorporates material well-being, access to education and healthcare, environmental conditions, and opportunities for self-realization. Key requirements for a modern welfare assessment system in Ukraine are identified: using independent primary indicators, integrating statistical data with subjective population surveys, accounting for income inequality, and applying expert evaluation. Finally, the paper concludes that fuzzy logic methods and modern information technologies can significantly enhance composite indicator construction and socio-economic managerial decision-making.

Keywords: *population welfare, social welfare, quality of life, composite welfare indicators, assessment, socio-economic welfare.*

Постановка проблеми. Із початком повномасштабної збройної агресії російських загарбників проти України економічний стан її значно погіршився: підвищилися рівень інфляції, бідності та майнової нерівності серед населення, а також суттєво зросли масштаби внутрішньої й зовнішньої міграції. Усі ці чинники негативно позначилися на рівні життя населення. Враховуючи сказане, першочергове завдання нашої держави на сьогодні – це вистояти в цій новітній російсько-українській війні, а по її закінченню – відновити економіку і підвищити рівень добробуту населення України. Тому актуальними питаннями сучасних наукових досліджень є вивчення наявного наукового доробку вчених економістів стосовно соціально-економічної категорії «добробут населення», оцінювання величини цього добробуту та

проблем, які при цьому існують, розроблення дієвих механізмів його поліпшення та вироблення рекомендацій щодо його повоєнного відновлення та розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковими дослідженнями добробуту населення, оцінювання його величини українські та зарубіжні вчені займалися здавна. Підґрунтя для осмислення цього поняття було сформовано працями Дж. М. Кейнса, А. Маршалла, В. Парето, В. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміта та інших учених. Серед українських дослідників, які займалися вивченням цієї проблематики, можна відзначити багатьох науковців. Наприклад, у статті Ю. І. Шаповал [1] узагальнено методологічні підходи до оцінювання добробуту та визначено їхні основні обмеження. Особливу увагу приділено недолікам використання показника ВВП на душу населення як індикатора економічного добробуту. М. М. Гузь у своїй науковій праці [2] хронологізував та проаналізував основні показники економічного та суспільного добробуту населення країни, їх особливість та структуру, розглянув методичні підходи до вимірювання розвитку суспільного добробуту та обґрунтував необхідність їх удосконалення. В. П. Антонюк і Л. В. Щетініна [3] на основі статистичної інформації виконали аналіз основних параметрів рівня добробуту населення в Україні за останні п'ять років та розглянули особливості аналізу добробуту населення України, які полягають у відсутності повної достовірної інформації щодо доходів населення.

Однак, у вказаних та інших опублікованих наукових працях недостатньо повно охарактеризовано хронологію узагальнених показників суспільного добробуту, необхідні більш детальні наукові дослідження еволюції наукових поглядів до вимірювання цього добробуту з використанням інтегральних узагальнених показників, складовими яких були б не тільки кількісні, а й якісні первинні незалежні частинні показники.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є вивчення та аналіз хронології узагальнених інтегральних показників для оцінювання добробуту населення країни, дослідження їх структурних елементів та виявлення недоліків деяких з цих показників. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: дослідити еволюцію наукових підходів до оцінювання добробуту населення; проаналізувати структуру та складові інтегральних показників добробуту населення; провести порівняльне оцінювання існуючих інтегральних показників добробуту населення щодо повноти відображення в них економічних і соціальних складових; обґрунтувати доцільність застосування комплексного соціально-економічного підходу до оцінювання добробуту населення.

Виклад основного матеріалу. Людину здавна цікавили відповіді на питання, що стосуються якості життя, добробуту та нагромадження багатства. У якій державі рівень добробуту населення є вищим? Як оцінити цей рівень? Що для цього потрібно зробити? Відповіді на ці та інші подібні питання змінювалися залежно від розуміння поняття «добробут». Розуміння науковцями поняття «добробут» і способів оцінювання його величини залежали від особи цього науковця, епохи його проживання і від об'єкта дослідження, тобто чи досліджувався добробут індивіда, домогосподарства чи всього суспільства (суспільний добробут).

Залежно від того, як змінювалось розуміння науковцями цього поняття, змінювалися алгоритми розрахунку показника «величина добробуту». У процесі еволюції економічної думки перевага у наданні якомусь одному з цих об'єктів як провідному (індивіду, домогосподарству чи суспільству) чергувалася – залежно від актуальних тенденцій і пріоритетів розвитку економічної науки.

Наприклад, представники класичної економічної теорії – такі як А. Сміт, Д. Рікардо та ін. – оперували категорією «суспільного добробуту», який, на їхню думку, мав зростати завдяки збільшенню обсягу благ у результаті поділу праці та впровадження машинного виробництва. Водночас коректніше зазначити, що класики не надавали добробуту самостійного значення як центральній проблемі. У той період індивідуалізм не був поширеним підходом, тому поняття «суспільного добробуту» з'являлося в їхніх працях радше побічно – як логічний наслідок зростання продуктивності праці й обсягів виробництва, що, на їх переконання, неминуче мало привести до поліпшення добробуту суспільства [3].

У другій половині XIX ст. економічна думка перейшла від класичної політичної економії до неокласики на засадах маржиналізму. У центрі уваги опинилася поведінка економічних суб'єктів в умовах обмежених ресурсів, а метою виробництва й обміну проголошувалося максимальне задоволення потреб і зростання корисності. Представники неокласики (Г. Госсен, Ф. Еджуорт, А. Маршал, К. Менгер, В. Парето, А. Пігу та ін.) не змінили суті трактування добробуту як суспільного явища, однак розширили розуміння джерел багатства, включивши сферу послуг, і виокремили проблематику добробуту в самостійний напрям дослідження.

Хоча концептуальні засади теорії добробуту простежуються ще в дослідженнях Адама Сміта, її формування зазвичай пов'язують з науковими працями відомого англійського економіста Артура Пігу. Його вважають засновником концепції економіки добробуту. Він обґрунтовував можливість оцінювання економічного добробуту суспільства за допомогою показника національного доходу, або так званого

«національного дивіденду», який він визначав як сукупність матеріальних і нематеріальних благ, створених у країні за певний період і таких, що безпосередньо сприяють підвищенню добробуту населення. Вчений підкреслював, що рівень добробуту визначається не лише величиною отримуваних доходів, а й характером їх розподілу між членами суспільства. Відтак, на його думку, більш справедливий перерозподіл доходів на користь соціально вразливих верств населення сприяє зростанню загального добробуту суспільства.

Використання показника валового внутрішнього продукту на душу населення як індикатора економічного добробуту супроводжується низкою істотних обмежень, на що неодноразово звертали увагу науковці. Зокрема, цей показник не відображає ступінь нерівності у розподілі доходів, не враховує змін у якості товарів і послуг, цінності вільного часу, масштабів тіньової економіки, а також обсягів позаринкової діяльності домогосподарств. Крім того, до складу ВВП включаються витрати на природоохоронні заходи, що фінансуються державою, хоча такі видатки не сприяють безпосередньому зростанню матеріального добробуту населення, а радше відображають витрати на ліквідацію негативних наслідків економічної діяльності. Таким чином, ВВП переважно характеризує масштаби та динаміку ринкової економіки, а не фактичний рівень добробуту громадян.

У зв'язку з цим від 1960-х рр. у США, а згодом і в інших країнах почали використовувати соціальні показники для оцінки добробуту та якості життя «поза межами ВВП». У 1970 р. ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) започаткувала програму розробки таких показників, а в 1982 р. сформувала їхній офіційний перелік. Після створення «Римського клубу» у 1968 р. зросла увага до екологічних наслідків економічного зростання. Це відобразилося у доповідях «Межі зростання» (1972) та «Наше спільне майбутнє» (1987). Економічні кризи 1980-х рр. знову змістили акцент на економічні показники, хоча в Європі системи соціального моніторингу продовжували розвиватися. З 1990 р. ПРООН щорічно публікує індекс людського розвитку, що враховує здоров'я, освіту та доходи. Із 2000-х рр. інтерес до соціальних показників зріс знову. Конференції «Окрім ВВП» у 2005 р. та 2009 р. були присвячені пошуку нових способів вимірювання суспільного прогресу, результатом чого стала «дорожня карта» та доповідь Європарламенту «ВВП і не лише» [4, 2].

Визначальною в питанні оцінювання добробуту населення була опублікована в 2009 р. доповідь комісії Стігліца-Сена-Фітуссі про вимірювання економічних показників та соціального прогресу, в якій наголошується, що «ВВП є показником, який вимірює виключно ринкове виробництво, тому аж ніяк не може використовуватись, як індикатор суспільного добробуту» [5, 71]. Тому сучасні науковці розробляють альтернативні підходи до його оцінювання, акцентуючи на якості та рівні життя, умовах розвитку людини, індексі людського розвитку, індексі щастя та інших комплексних показниках.

Тобто альтернативні щодо «ВВП на душу населення» показники почали розроблятись різними науковцями у другій половині XX ст. Так у США у 1972 р. професори Єльського університету Вільям Нордгауз і Джеймс Тобін розробили Показник (міру) економічного добробуту – Measure of Economic Welfare (MEW). Пізніше Пол Самуельсон запропонував назвати його Чистим економічним добробутом (ЧЕД) [6].

Суть цього індикатора полягає в тому, що з обсягу ВВП віднімають вартісну оцінку негативних наслідків виробничої діяльності – зокрема забруднення повітря й води, шуму, перенаселеності міст тощо. Водночас до розрахунку включають грошову оцінку неринкових форм діяльності: праці в домогосподарствах (приготування їжі, прибирання, виховання дітей, догляд за літніми людьми або хворими), продукції тіньової економіки, а також вартості дозвілля й підвищення якості товарів.

Загалом, як наголошує Ю. Шаповал [1], протягом 1950–2000-х рр. концепція економічного добробуту зазнала таких змін: домінування економічного визначення, зосередженого на зростанні ВВП (50-ті рр.); поява нової метрики – ВВП на одну особу (60-ті рр.); акцент на задоволенні базових потреб у поєднанні з оцінкою зростання ВВП (70-ті); включення немонетарних факторів (80-ті); тісний зв'язок із людським розвитком та використання Індексу людського розвитку (90-ті); зміщення акценту на універсальні права та свободи (2000-ні рр.).

Зокрема, у 1973 р. Вільям Нордгауз і Джеймс Тобін поряд із показником MEW запропонували ще один індикатор оцінювання економічного добробуту – Збалансований показник (міру) економічного добробуту (SMEW) [5]. Під час його обчислення разом з індикаторами ЧЕД враховують вартісну оцінку як суспільного, так і приватного багатства, зокрема відновлюваного та невідновлюваного капіталу, наприклад земельних і лісових ресурсів. Окрім цього, в межах SMEW аналізуються зміни загального обсягу національного багатства, що дає змогу більш повно відобразити економічний стан суспільства.

У цьому ж році у Японії для оцінки рівня економічного добробуту запропонували альтернативний показник замість традиційного «ВВП на душу населення» – Чистий національний прибуток (NNW). Цей

показник охоплює дев'ять компонентів [7]: витрати на освіту, охорону здоров'я та соціальне забезпечення; витрати на особисте споживання у складі ВВП, крім витрат на товари тривалого користування та транспортні поїздки в межах міста; послуги, що надаються державними навчальними, лікувальними, культурно-побутовими установами, а також державним житловим фондом; витрати на придбання товарів тривалого користування, відображені у статистиці національного доходу; вільний час; неоплачувана праця домогосподарок; вартість заходів із захисту навколишнього середовища; річні витрати, необхідні для підтримання забруднення на рівні допустимих санітарних норм; втрати, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами та погіршенням умов щоденних поїздок на роботу й назад. Перші шість з яких є стимуляторами, а останні три – дестимуляторами.

У 1981 р. для більш повного відображення реальних змін рівня добробуту було запроваджено індикатор економічної перспективи добробуту (EAW – Economic Aspects of Wel-fare index), основу якого становить національний дохід, однак, на відміну від показника MEW, він зосереджується передусім на поточному споживанні та не враховує процеси накопичення капіталу. А для оцінювання зростання добробуту сучасного покоління без завдання шкоди можливостям і добробуту майбутніх поколінь Герман Дейлі і Джон Б. Кобб в 1989 р. розробили індекс стійкого економічного добробуту – ISEW (Index of Sustainable Economic Welfare), який бере до уваги розподіл доходів у суспільстві, хоча не включає грошову оцінку вільного часу. Близьким за своєю концепцією до цього індексу є Індикатор справжнього прогресу (GPI), який у 1995 р. розроблений організацією «Redefining Progress» і будується на основі більшої кількості частинних показників як перший з цих індексів [2].

Серед різноманітних підходів до оцінювання соціального розвитку суспільства як фундаменту добробуту населення найбільш універсальним вважається підхід, розроблений Організацією Об'єднаних Націй (ООН) [8]. У цьому контексті найбільш узагальненим і загальновизнаним показником є індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП) (після 2013 р. – індекс людського розвитку (ІЛР) – Human development index (HDI)), який ураховує стан здоров'я населення на основі очікуваної середньої тривалості життя, освіченість громадян країни (розраховується як сума 2/3 рівня грамотності дорослого населення і 1/3 сукупної частки учнів і студентів) і ВВП на душу населення, скоригованим за паритетом купівельної спроможності у доларах США.

У дослідженнях економічного добробуту зазвичай виділяють три ключові підходи до формування узагальнюючих показників [8]. Перший з них – агрегативний. Він передбачає узагальнений грошовий вимір добробуту країни. Його суть полягає у використанні базових макроекономічних показників (наприклад, ВВП або споживання) з подальшим їх коригуванням: додаються чинники, що підвищують добробут, і вилучаються ті, що мають негативний вплив. Прикладом такого показника є GPI. Другий з них – індикаторний – включає як економічні, так і неекономічні показники (зокрема здоров'я, освіту, стан довкілля). Водночас цей підхід має певну суб'єктивність у виборі показників і визначенні їх значущості. Композитні індекси в його межах поєднують різні складові, що дає змогу комплексно оцінити добробут, але водночас створює проблему вибору ваг для кожного показника. Як приклад такого показника ми розглянемо Індекс економічного добробуту (Index of Economic Wellbeing, IEWB), розроблений Центром дослідження рівня життя (CSLS) [9]. І третій підхід – суб'єктивний – базується на індивідуальних оцінках добробуту та враховує показники людських можливостей, зокрема Індекс людського розвитку.

Вказаний вище Індекс економічного добробуту має як позитивні, так і негативні сторони [1]. Враховуючи його недоліки, які переважно стосуються споживання, вкінці 1990-х рр. CSLS розробила Показник економічного добробуту Інституту Леві (Levy Institute Measure of Economic Well-being, LIMEW). Він є показником контролю над ресурсами на рівні домогосподарства і включає чотири основні складові: 1) базовий дохід (заробітна плата, доходи від роботи, додаткові виплати й міжособистісні перекази); 2) доходи від активів; 3) чисті державні витрати (грошові трансферти від держави домогосподарствам, сплачені ними податки та обсяг державного споживання); 4) виробництво в межах домогосподарств [10].

Як було сказано вище, далі, у міру посилення ролі емоційної задоволеності життям, у вимірюванні добробуту населення дедалі більшого значення набуває не стільки економічний, скільки соціальний аспект добробуту. Зокрема, у 2005 р. Феліція Хупперт у співпраці з організацією NEF (New Economics Foundation) запропонувала інтегральний показник, що складається з 50 частинних показників (результатів опитування громадян) і призначений для вимірювання «особистого та соціального добробуту» (NAW – National Accounts of Well-being). А 2006 р. міжнародна організація NEF запровадила Міжнародний індекс щастя (HPI – Happy Planet Index), який розраховується шляхом ділення добутку індикаторів «очікувана тривалість життя» та «суб'єктивна задоволеність життям» на показник «екологічний слід» [2].

Як було сказано вище, у 2009 р. Європейська комісія висунула низку важливих рекомендацій, спрямованих на зміну фокусу з традиційного вимірювання економічного виробництва на ширше оцінювання

добробуту населення. Серед ключових положень [5] – оцінювання матеріального добробуту через призму доходів і споживання, а не лише обсягів виробництва; орієнтація на становище домогосподарств; поєднання показників доходів і споживання з багатством; врахування розподілу доходів, споживання та активів; а також розширення підходів до вимірювання з урахуванням неринкової діяльності. Усі ці пропозиції покликані забезпечити більш точне та комплексне розуміння рівня добробуту.

В 2014 р. організація The Social Progress Imperative спільно з експертами Гарвардської школи бізнесу, Массачусетського технологічного інституту та провідними міжнародними структурами, що працюють у сферах соціального підприємництва, бізнесу й благодійності, розробила Індекс соціального розвитку, на основі якого формує рейтинг соціального розвитку країн. У межах цього рейтингу, крім показника ВВП на душу населення, обчисленого за паритетом купівельної спроможності, враховуються величини таких частинних показників, як задоволення базових потреб (охорона здоров'я, освіта, права людини), а також досягнення у соціальній та екологічній сферах. Під час формування рейтингу пріоритет надається оцінюванню результатів – зокрема очікуваній тривалості життя, рівню грамотності, свободі вибору – а не обсягам державних витрат чи кількості ухвалених законів [11].

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі 2018 р. було представлено Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index), який є сучасною альтернативою показнику ВВП для оцінки економічного розвитку країн. Цей індекс враховує не лише обсяг виробництва, а й ще 11 додаткових показників, які поділено на три групи [11]: зростання та розвиток (ВВП на душу населення, продуктивність праці, очікувана тривалість здорового життя, рівень зайнятості населення); інклюзивність (коефіцієнт розшарування суспільства, рівень бідності, коефіцієнт розшарування суспільства за розподілом багатства, медіанний дохід); спадковість поколінь і стійкість розвитку (скориговані чисті заощадження, парникова інтенсивність ВВП, державний борг, коефіцієнт демографічного навантаження.

Раніше зазначалося, що для оцінювання рівня добробуту населення Організація Об'єднаних Націй, починаючи з 1993 р., застосовує індекс людського розвитку. Схожі показники, обчислені за власною методикою, використовує Світовий банк при визначенні Індексу людського капіталу. Цей індекс відображає потенційний рівень людського капіталу, якого може досягти дитина від народження до 18 років, з урахуванням імовірності дожиття до цього віку, якості та тривалості освіти, а також стану системи охорони здоров'я. Для обчислення Індексу людського капіталу Світовий банк бере до уваги такі складові: імовірність того, що новонароджена дитина доживе до 5 років; очікувану тривалість навчання в школі та закладах вищої освіти; середній рівень результатів учнів за підсумками міжнародних тестувань; частку 15-річних підлітків, які в середньому доживають до 60 років; а також відсоток здорових дітей віком до 5 років [12].

На початок 2021 р. більше двох третин країн ОЕСР впровадили національні підходи до оцінювання добробуту. Більшість із них спираються на Рамкову концепцію добробуту ОЕСР (2011, оновлена 2019), яка охоплює понад 80 показників. Вона включає два ключові блоки [1]. Перший – поточний добробут, що складається з 11 вимірів (доходи, здоров'я, житло, робота, освіта, довкілля, безпека тощо) і відображає як матеріальні умови життя, так і якість життя. Крім того, він враховує нерівність між соціальними групами, між найбагатшими й найбіднішими та рівень депривацій. Другий блок – ресурси майбутнього добробуту, які визначаються інвестиціями в різні види капіталу: природний, економічний, людський і соціальний.

Деякі інші міжнародні узагальнюючі індекси, які розширяють показник ВВП, багато в чому перетинаються з підходом ОЕСР, хоча зазвичай є менш комплексними. Наприклад, для оцінки поступу до сталого розвитку Європейською комісією запропоновано Індекс ефективності перехідного періоду (Transitions Performance Index, TPI) [13].

Оцінювання економічного добробуту має низку недоліків: неповні дані, слабке врахування нерівності, суб'єктивність і довільність індикаторів, а також низька адаптивність. Тому потрібні більш комплексні підходи. Над цим працюють міжнародні організації (ОЕСР, ООН, МВФ, Євростат, Світовий банк), оновлюючи СНР до версії 2025 [14]. Окрім ВВП, для аналізу економічного і соціального добробуту використовують показники доходів, споживання, заощаджень і багатства домогосподарств, доповнюючи їх даними про розподіл між різними групами. Також розширюють облік, включаючи неоплачену працю, витрати на освіту й охорону здоров'я та екологічні чинники.

У СНР 2025 добробут оцінюватимуть за трьома вимірами: фактичне споживання; неринкові й соціально-екологічні аспекти (зокрема неоплачувана праця); свободи й можливості людей [14]. Враховуватимуть як об'єктивні показники (дохід, здоров'я, знання тощо), так і суб'єктивні оцінки самопочуття, що дасть більш повну картину добробуту населення.

Принципово інший показник для визначення рівня добробуту певної особи був розроблений групою науковців Міжнародного Інституту Свободи в 2025 р. Цей показник, який називається Індексом

соціального добробуту, створений так, щоб максимально відображати реальні умови життя – те середовище, у якому живе та працює людина. Він дає відповідь на запитання: скільки часу потрібно відпрацювати середньостатистичному жителю країни, щоб придбати кожен із 40 визначених товарів і послуг, а також увесь запропонований споживчий кошик загалом [15].

Таким чином, використання науковцями розглянутих індексів для оцінювання величини добробуту населення країни ще раз підкреслює складність розглянутого питання. Використання ВВП як показника, що відображає рівень економічного добробуту домогосподарств, має ряд недоліків, він відображає лише обсяг виробництва і не враховує багатовимірний характер добробуту. Це вказує на недосконалість цього підходу. Крім розрахунку величини ВВП, для виконання цієї процедури треба ураховувати величини інших чинників, як кількісних, так і якісних.

Висновки. Отже, підходи до вимірювання добробуту еволюціонували від класичної економічної теорії, яка пов'язувала його переважно з матеріальним виробництвом, до маржиналістського акценту на поведінці окремих економічних агентів. Як вказано в поглибленому огляді вимірювання добробуту Економічної і Соціальної Ради ООН [4, 4], можна виділити три основні підходи до виміру добробуту «поза межами ВВП». Перший підхід зосереджений на об'єктивних показниках умов життя та належить до таких областей, як дохід, освіта, робота, здоров'я та соціальні мережі. Другий підхід розглядає добробут як суб'єктивне за своєю природою і тому зосереджений на суб'єктивних показниках сприйняття людьми добробуту, щастя, задоволеності життям загалом чи окремими його аспектами. Це часто називають суб'єктивним добробутом. Третій підхід, який відповідає підходу, обраному в доповіді Стігліца-Сена-Фітуссі та в рамковій програмі ОЕСР з вимірювання добробуту, включає як об'єктивні, так і суб'єктивні показники. Він поєднує так звані «можливості» (можливості та умови, які людина має у житті) та «функції» (те, що люди роблять зі своїми умовами життя; їх досягнення), а також враховує матеріальні умови життя, фактори його якості та соціальне життя.

На нашу думку, у разі вимірювання добробуту потрібно притримуватись третього з цих підходів. Аналіз добробуту повинен охоплювати не лише економічні показники, а й соціальні складові, тобто розглядатися в межах соціально-економічного підходу. Його вимірювання неможливо звести до одного універсального індикатора – необхідно враховувати рівень матеріального забезпечення, доступ до освіти й медицини, стан довкілля, соціальні зв'язки, а також інші чинники, такі як обсяги тіньової економіки, наслідки урбанізації, оцінка вільного часу тощо.

Для оцінювання соціально-економічного добробуту в Україні слід визначити чітку систему незалежних первинних чинників; поєднувати об'єктивні дані із суб'єктивними оцінками населення; враховувати не лише середні доходи, а й їх розподіл між групами населення, роботодавцями і найманими працівниками; забезпечити узгодженість відповідних політик держави. Для більш реалістичної оцінки необхідне експертне оцінювання певних сторін добробуту населення, яке дає змогу наблизити результати до реального стану справ. При цьому для виконання розрахунків доцільно застосувати новітні математичні теорії, зокрема теорію нечітких множин і нечіткої логіки, а також сучасні інформаційні технології. Такий підхід сприятиме швидшій повоєнній відбудові економіки та поліпшенню її стійкості, підвищенню рівня добробуту населення України.

Література:

1. Шаповал, Ю. І. (2024). Економічний та фінансовий добробут: підходи до вимірювання. *Фінанси України*, 9, 58–76. DOI: 10.33763/finukr2024.09.058.

Shapoval, Yu. I. (2024). Ekonomichnyi ta finansovyi dobrobut: pidkhody do vymiriuvannia [Economic and financial well-being: approaches to measurement]. *Finansy Ukrainy* [Finances of Ukraine], 9, 58–76. https://doi.org/10.33763/finukr2024.09.058 [in Ukrainian].

2. Гузь, М. М. (2012). Аналіз показників економічного та суспільного добробуту населення. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*, 36, 66–75.

Huz, M. M. (2012). Analiz pokaznykiv ekonomichnoho ta suspilnoho dobrobutu naselennia [Analysis of indicators of economic and social well-being of the population]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy* [Problems and prospects for the development of the banking system of Ukraine], 36, 66–75 [in Ukrainian].

3. Антонюк, В. П., Щетініна, Л. В. (2019). Оцінка і пріоритети добробуту населення України. *Демографія та соціальна економіка*, 4(38), 71–85. https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071

Antoniuk, V. P., & Shchetinina, L. V. (2019). Otsinka i priorytety dobrobutu naselennia Ukrainy [Assessment and priorities of the well-being of the population of Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika* [Demography and social economy], 4(38), 71–85. https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071 [in Ukrainian].

4. Economic and Social Council. (2023). In-depth review of measurement of current well-being. United Nations ECE/CES/2023/7. <https://unece.org/sites/default/files/2023-05/CES%202023%207%20E.pdf>. (2026, April, 18).

5. Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J. P. (2009). Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. CMEPSP. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report>. (2026, April, 9).

6. Семюельсон, П. А., & Нордгауз, В. Д. (1995). *Макроекономіка*. Пер. з англ. К.: Основи, 544.

Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (1995). *Makroekonomika* [Macroeconomics]. Translated from English. Kyiv: Osnovy, 544 [in Ukrainian].

7. Пухтаєвич, Г. О. (2005). *Аналіз національної економіки*. К.: КНЕУ, 254.

Pukhtaievych, H. O. (2005). *Analiz natsionalnoi ekonomiky* [Analysis of the national economy]. Kyiv: KNEU, 254 [in Ukrainian].

8. The Human Development Report Team. (б.р.). Human Development Index. <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>. (2026, February, 9).

9. Berloffa, G., & Modena, F. (2012). Economic well-being in Italy: The role of income insecurity and intergenerational inequality. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 81(3), 751–765. DOI: 10.1016/j.jebo.2010.12.022.

10. Sharpe, A., Murray, A., Evans, B., & Hazell, E. (2011). The Levy Institute Measure of Economic Well-Being: Estimates for Canada, 1999 and 2005. Levy Economics Institute, Working Paper, 680. DOI: 10.2139/ssrn.1895637.

11. Молчанова, Е., Ковтонюк, К., Савич, О. (2019). Методологічні підходи до визначення суспільного добробуту країни. *Міжнародна економічна політика*, 1(30), 46–69. DOI: 10.33111/iep.2019.30.03.

Molchanova, E., Kovtoniuk, K., & Savych, O. (2019). Metodolohichni pidkhody do vyznachennia suspilnoho dobrobutu krainy [Methodological approaches to determining the social well-being of a country]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka* [International economic policy], 1(30), 46–69. https://doi.org/10.33111/iep.2019.30.03 [in Ukrainian].

12. Пінчук, А. (2021). Еволюція поняття «добробут» та сучасні підходи до визначення його складових. *Економічний аналіз*, 31(2), 44–54. DOI: 10.35774/econa2021.02.044.

Pinchuk, A. (2021). Evoliutsiia poniattia «dobrobut» ta suchasni pidkhody do vyznachennia yoho skladovykh [Evolution of the concept of "well-being" and modern approaches to defining its components]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], 31(2), 44–54. https://doi.org/10.35774/econa2021.02.044 [in Ukrainian].

13. European Commission. (2022). Transitions performance index 2021: towards fair and prosperous sustainability. <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/support-national-research-and-innovation-policymaking/transitions-performance-index-tpi_en>. (2026, March, 6).

14. United Nations. (2025). Towards the 2025 SNA. Chapter 34. Measuring Well-Being (Version 7 for Global Consultation). <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNAUpdate/2025/2025SNA_CH34_V7_GC.pdf>. (2026, March, 17).

15. Романчук, Я. (2025). Індекс Соціального Добробуту 2025. Міжнародний інститут свободи, 28. <https://d2c4wny57m91c4.cloudfront.net/Social_Welfare_Index_2025_ILI_93f7004ac4.pdf>. (2026, April, 16).

Romanchuk, Ya. (2025). Indeks Sotsialnoho Dobrobutu 2025 [Social Welfare Index 2025]. Mizhnarodnyi instytut svobody, 28. <https://d2c4wny57m91c4.cloudfront.net/Social_Welfare_Index_2025_ILI_93f7004ac4.pdf>. (2026, April 16) [in Ukrainian].